

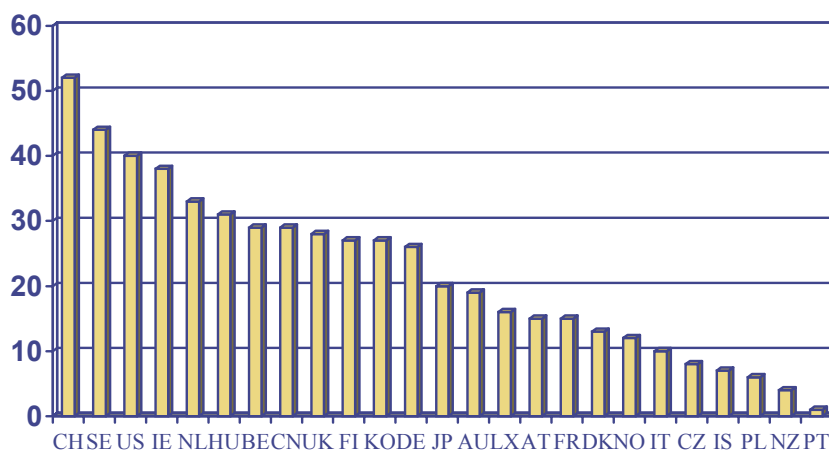
Aleksander Bąkowski,

Krajowy Punkt Kontaktowy 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej, koordynator programu „Horyzontalne działania z udziałem MŚP” oraz programu „Badania i Innowacje”

Wspomaganie innowacyjności przedsiębiorstw przez Programy Ramowe Unii Europejskiej

Polska pod względem innowacyjności, według danych OECD, jest na szarym końcu wśród krajów rozwiniętych. Ilustruje to wykres 7, przedstawiający wielkość syntetycznego wskaźnika określającego innowacyjność gospodarki dla różnych krajów. Co prawda istniejący program rządowy „Zwiększanie innowacyjności gospodarki w Polsce do roku 2006” dobrze definiuje cele i obszary oddziaływania polityki innowacyjnej, tym niemniej programom strategicznym towarzyszą stosunkowo skromne i wycinkowe działania w zakresie jego implementacji. Rząd deklaruje wsparcie dla innowacyjności, ale 300 mln zł (środki w dyspozycji Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w 2002 r.) przeznaczone jest nie tylko na wprowadzanie innowacji, ale także na dotowanie uzyskania przez małe i średnie firmy certyfikatów oraz przygotowanie ich do wprowadzenia na rynek kapitałowy. Innowacyjność nie może też liczyć na fundusze inwestycyjne, bo rzadko są one przeznaczane

Wykres 7. Syntetyczny wskaźnik poziomu rozwoju gospodarki opartej na wiedzy

Źródło: Financial Times, 30.10.2001

na przedsięwzięcia o podwyższonym ryzyku jakimi z reguły są przedsięwzięcia innowacyjne. Znaczącym źródłem finansowania innowacyjnych przedsiębiorstw natomiast mogą stać się

środki unijne, między innymi przewidziane w 6. Programie Ramowym Unii Europejskiej. Programy inicjowane na poziomie europejskim w zakresie wspomaganie innowacyjności i środki na nie przeznaczone nie mogą jednak zastąpić działań podejmowanych i finansowanych na poziomie krajowym, a jedynie mogą stanowić ich wspomaganie i uzupełnienie.

Polityka innowacyjna, aby była skuteczna, musi mieć charakter „horyzontalny”. Niezbędne są skoordynowane działania, podejmowane w ramach szerszych strategii, adresowane do wielu obszarów wpływających na innowacje. Mówiąc o innowacyjności gospodarki należy wspomnieć o trzech takich podstawowych obszarach polityki innowacyjnej.

Po pierwsze, jest to tworzenie sprzyjających warunków dla innowacyjności. Działania te polegają na stymulowaniu konkurencyjności, ochronie praw własności intelektualnej i przemysłowej, uproszczeniu procedur administracyjnych i podatkowych, poprawie otoczenia prawnego, zwiększeniu finansowania działalności innowacyjnej.

Po drugie, jest to stymulowanie sprzężenia badań i innowacji. W zakres tego obszaru wchodzi: tworzenie wizji strategicznej dotyczącej kierunków prac badawczych i rozwojowych; zwiększenie nakładów na badania prowadzone przez firmy; tworzenie nowych firm technologicznych; intensyfikacja współpracy pomiędzy instytucjami badawczymi, uniwersytetami i firmami; wzmocnienie zdolności MŚP do absorpcji technologii i know-how.

Po trzecie, jest to tworzenie kultury innowacji. Polega ono na edukacji i szkoleniach; wymianie pracowników, studentów, naukowców pomiędzy instytucjami naukowymi i przedsiębiorstwami; podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie innowacji; kształtowaniu postaw innowacyjnych przedsiębiorców; kształtowaniu świadomości władz publicznych otwartej na innowacje;; promowaniu współpracy na rzecz innowacji.

Priorytety działań w zakresie polityki innowacyjnej na poziomie europejskim są aktualnie definiowane w sposób następujący¹:

- Zapewnienie spójności polityk innowacyjnych (regionalnych i krajowych)
- Tworzenie ram administracyjno-prawnych sprzyjających działalności innowacyjnej
- Stymulowanie tworzenia i rozwoju firm innowacyjnych
- Doskonalenie powiązań w systemie innowacyjnym
- Tworzenie społeczeństwa otwartego na innowacje

---

¹ Innovation in a knowledge-driven economy COM (2000) 567

6. Program Ramowy Badań i Rozwoju Unii Europejskiej podejmuje w pewnym zakresie działania, które adresowane są do wszystkich obszarów polityki innowacyjnej, ponieważ głównym celem tego programu jest działanie na rzecz powstania tzw. „Europejskiej Przestrzeni Badawczej” (ang. ERA). ERA jest wizją europejskiej nauki w przyszłości. Promuje doskonałość naukową, konkurencyjność i innowacje poprzez lepszą współpracę i koordynację badań pomiędzy odpowiednimi podmiotami w różnych krajach oraz lepszą koordynację polityk naukowych i innowacyjnych prowadzonych przez poszczególne kraje członkowskie. Wzrost gospodarczy bowiem w co raz większym stopniu zależy od badań, a wiele obecnych i przyszłych problemów gospodarczych i społecznych musi być rozwiązywane na płaszczyźnie międzynarodowej, a nie tylko na poziomie jednego kraju.

Budżet 6 Programu Ramowego 2003 – 2006 wynosi 17,5 mld euro (co stanowi blisko 4% budżetu UE w 2001 r. oraz 5,4% całości wydatków ponoszonych w Europie na tzw. badania cywilne). Program koncentruje się przede wszystkim na rozwoju i strukturyzacji europejskiego potencjału w zakresie badań naukowych. Na rozwój potencjału badawczego, czyli duże projekty badawcze tzw. Projekty Zintegrowane (*Integrated Projects*) oraz współpracy pomiędzy ośrodkami badawczymi wiodącymi w Europie w priorytetowych obszarach badań czyli tzw. Sieciach Doskonałości (*Networks of Excellence*) przeznaczono 12.77 mld euro.

W ostatnich latach w Polsce zapoczątkowane zmiany w strukturze sektora nauki poprzez utworzenie tzw. Centrów Doskonałości (w ramach projektów 5 Programu Ramowego oraz programu Phare SCI-TECH II. Główne cele utworzenia CD to:

- zwiększenia roli nauki i badań jako czynnika podnoszącego konkurencyjność polskiej gospodarki i społeczeństwa
- stworzenia silniejszych powiązań pomiędzy badaniami i praktyką stymulujących powstawanie rozwiązań innowacyjnych
- wzmocnienia współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi realizującymi podobne cele badawcze
- wzmocnienia krajowego systemu innowacji poprzez stworzenie silnych struktur badawczo-wdrożeniowych oraz promocji najlepszych polskich jednostek badawczych w kraju i na arenie międzynarodowej.

Jednostki, w których utworzone zostały Centra Doskonałości mają obowiązek podejmować następujące działania:

- rozszerzenie zakresu działań, np. o działanie potrzebne w regionie, o nowe formy i obszary aktywności;
- nawiązanie i wzmocnienie kontaktów z innymi centrami europejskimi, np. poprzez kontakty z siecią takich centrów lub nawiązanie partnerskich związków z bliźniaczymi centrami;
- zwiększenie efektywności pracy poprzez pozyskiwanie młodych badaczy oraz zwiększenie uczestnictwa centrów w innych programach tematycznych i horyzontalnych Programów Ramowych UE;

Nowy Program Ramowy UE ma przyczynić się także do wzmocnienia zdolności technologicznych MŚP, jak również ułatwić im dostęp do najnowszych technologii, a co za tym idzie ułatwić im prowadzenie działalności nie tylko na rynku wewnętrznym, ale również na skalę międzynarodową. Na wzmocnienie współpracy pomiędzy nauką a przedsiębiorstwami, czyli projekty rozwoju technologicznego MŚP (CRAFT, Collective Research) przeznaczono 350 mln euro. W projektach CRAFT (Cooperative Research) na potrzeby grupy MŚP, mających podobny problem technologiczny do rozwiązania a nie posiadających odpowiedniego zaplecza badawczego, badania prowadzi jednostka naukowo-badawcza lub firma typu high-tech. Projekt jest dofinansowany przez Komisję Europejską w 50%.

Projekty Sektorowe (Collective Research) są projektami realizowanymi przez ośrodki badawcze na rzecz posiadających osobowość prawną organizacji przedsiębiorców, pochodzących z określonego sektora gospodarczego, gdzie MŚP stanowią grupę dominującą. Dofinansowanie przez Komisję wynosi również 50%.

Na działania związane z rozwojem instrumentów wspomagających innowacyjność wyasygnowano kwotę 300 mln euro. Środki przeznaczone są na finansowanie:

1. Sieci instytucji odgrywających rolę w europejskim systemie innowacji oraz studia i analizy mające na celu wymianę doświadczeń i „najlepszych praktyk”.
2. Wsparcie współpracy międzyregionalnej w zakresie innowacji, wspierania tworzenia firm technologicznych oraz opracowania regionalnych strategii w ww. zakresie (RIS).

3. Eksperymenty dotyczące nowych narzędzi i sposobów podejścia do innowacji technologicznych.
4. Analizy rozwoju technologii, zastosowań, rynku oraz rozpowszechnianie użytecznych informacji w tym zakresie.
5. Analizy i ocena działań proinnowacyjnych prowadzonych w ramach programów ramowych.

W świetle akcesji Polski do Unii Europejskiej i możliwości wykorzystania Funduszy Strukturalnych UE na rzecz wzrostu innowacyjności gospodarki, szczególnego znaczenia nabiera opracowanie Regionalnych Strategii Innowacji. Regionalne Strategie Innowacji (ang. RIS) mają na celu wspomaganie władz regionalnych i organizacji rozwoju regionalnego we wdrożeniu efektywnego systemu wspomagania innowacyjności w regionie. Strategia tworzona jest na podstawie analizy potrzeb technologicznych, możliwości i potencjału sektora badawczego, jak i przedsiębiorstw w zakresie zarządzania, finansów, szkolenia, organizacji, jak i samej technologii. Strategia powinna określać kierunki polityki innowacyjnej i sposoby optymalizacji regionalnej infrastruktury wspomagającej innowacyjność, zwłaszcza w odniesieniu do ich zgodności z potrzebami małych i średnich przedsiębiorstw. Implementacja działań wynikających z regionalnych strategii innowacji może być finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ang. ERDF).

6 Program Ramowy przewiduje także działania mające na celu koordynację polityki badawczej i innowacyjnej krajów członkowskich. Na spójne opracowanie polityki badawczej i innowacyjnej, czyli współpracę i koordynację badań podejmowanych na poziomie krajowym (ERA-NET) przeznaczono w 6PR 160 mln euro.

Jednym z bardziej ważkich obszarów polityki innowacyjnej jest rozwój potencjału ludzkiego (*human potential*). Na ten cel czyli stypendia dla młodych i doświadczonych naukowców oraz stypendia przemysłowe w 6 Programie Ramowym przeznaczono 1,58 mld euro. Przewiduje się też wprowadzenie nowych formy stypendialnych - grantów, umożliwiających wymianę personelu pomiędzy instytucjami badawczymi tworzącymi sieć.

Każda jednostka posiadająca osobowość fizyczną lub prawną ustanowiona zgodnie z prawem krajowym, międzynarodowym lub unijnym może ubiegać się o dofinansowanie. W praktyce oznacza to, że uczelnie, jednostki naukowo badawcze, małe i średnie przedsiębiorstwa i duże

firmy, a także instytucje publiczne są w takim samym stopniu uprawnione do otrzymania dofinansowania.

Informacji i pomocy udziela Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) oraz Regionalne i Branżowe Punkty Kontaktowe (RPK, BPK). Ogólne informacje na temat 6. PR znajdują się na stronach internetowych np: <http://www.6pr.pl/>